

Alicja Kurnatowska, Piotr Kurnatowski (Red.): Mikologia medyczna, Łódź 2006, Promedi, ISBN 83-85803-07-6

Książka pod redakcją Alicji Kurnatowskiej i Piotra Kurnatowskiego jest opracowaniem zbiorowym wybitnych mikologów lekarskich, reprezentujących różne Kliniki, Katedry i Zakłady Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (współautorzy: Anna Kurnatowska, Ilona Kurnatowska, Marek Kurnatowski, Jolanta Kwaśniewska). Stanowi oryginalne kompendium wiedzy, obejmującej podstawowe zagadnienia tej części mikologii stosowanej, która wykorzystywana jest w medycynie i biologii medycznej a zwłaszcza nowoczesnej, szeroko pojętej diagnostyce i terapii grzybic. Dostarcza najistotniejszych informacji z zakresu współczesnej systematyki, biologii i ekofizjologii grzybów potencjalnie chorobotwórczych dla człowieka, uwypuklając te cechy grzybów, które powinny być brane pod uwagę w różnicowaniu i identyfikacji gatunków oraz w etiologii i epidemiologii grzybic, a ostatecznie w ich rozpoznawaniu i leczeniu.

Niezwykle cenne są spostrzeżenia autorów, wynikające z wieloletnich i wieloaspektowych badań własnych. Mogą one być swoistym instruktązem dla diagnostów laboratoryjnych i klinicznych oraz źródłem informacji dla lekarzy różnych specjalności, interesujących się zakażeniami grzybiczymi — zarówno w powiązaniu z autogenicznymi i/lub allogenicznymi czynnikami predysponującymi do rozwoju grzybów w organizmie człowieka, jak i w zakresie interpretacji przypadków dyskusyjnych.

Dużym walorem książki jest sposób ujęcia i przedstawienia trudnych, interdyscyplinarnych zagadnień, dotyczących patomechanizmu zakażeń grzybami oraz bioekologicznych uwarunkowań rozwoju grzybic, głównie w tych ontocenozach, z którymi grzyby często związane są w sposób komensaliczny (błona śluzowa jamy ustnej, układ trawienny, oddechowy, płciowy, moczowy, ucho, skóra i paznokcie). Autorzy bardzo umiejętnie, z dużą wnikliwością a jednocześnie rzeczową zwięzłością, analizują różne postacie kliniczne grzybic i ich czynniki etiologiczne, objawy kliniczne, powi-

klania, epidemiologię oraz rozpoznawanie różnicowe i leczenie, zwracając szczególną uwagę na osoby z grup ryzyka.

Na specjalne podkreślenie zasługują perfekcyjnie opracowane, bogate w treści, obszernie fragmenty poświęcone różnym aspektom diagnostyki mikologicznej oraz zalecanym metodom badawczym — od tradycyjnych do molekularnych. Nierzadko część metodologiczna wzbogacona jest przykładami różnych przypadków klinicznych.

„Mikologia medyczna” nie tylko dostarcza ważnych informacji z zakresu mikologii lekarskiej ale jednocześnie wzbudza zainteresowanie tą dziedziną nauki i prowokuje do zagłębienia się w jej aktualne problemy. Jest to podręcznik z elementami studium naukowego, co znacznie podnosi jego wartość merytoryczną i rozszerza krąg odbiorców: od nauczycieli akademickich oraz studentów kierunków medycznych i biologicznych, poprzez lekarzy praktyków i stażystów różnych specjalności, którzy w sposób naturalny zetkną się z grzybami w swojej zawodowej działalności, do diagnostów laboratoryjnych.

Treść podzielona została na 19 tematycznych rozdziałów, w tym dwa o charakterze uzupełniającym: słownik i ważniejsze pozycje bibliograficzne z wyszczególnieniem prac i rozpraw naukowych, zrealizowanych w jednostkach kierowanych przez Redaktorów i Współautorów podręcznika.

W zagadnienia rozwijane w podręczniku wieloaspektowo wprowadza Rozdział 1. W Rozdziale 2, poświęconym biologii i ekologii grzybów chorobotwórczych, opisano morfologię komórki i plechy, wymagania środowiskowe i sposób odżywiania grzybów, ze zwróceniem szczególnej uwagi na spektrum enzymatyczne i aktywność enzymatyczną, która jest wykładnikiem dynamiki przemiany materii i decyduje o opanowaniu przez grzyby środowiska życia. W rozdziale tym określono aktualne stanowisko systematyczne grzybów chorobotwórczych, omówiono ich najważniejsze cechy i rezerwuary.

Rozdział 3 i 4 obejmuje przegląd podstawowych metod, stosowanych w diagnostyce mikologicznej, włącznie z określaniem lekowrażliwości. Treść tych rozdziałów ściśle koresponduje z Rozdziałem 6 i 7, w których autorzy udowadniają konieczność wprowadzenia do diagnostyki mikologicznej metod biochemicznych, immunologicznych i molekularnych, które pozwalają nie tylko na wewnątrzgatunkowe różnicowanie szczepów, ale także na określenie uwarunkowań genetycznych wielu grzybic. Najwięcej uwagi poświęcono kandydozie.

Najobszerniejszy, Rozdział 5 stanowi szczegółową charakterystykę stadiów anamorficznych i teleomorficznych wybranych gatunków grzybów w najnowszym układzie systematycznym. Większość opisów dokumentują ryciny, uwypuklające cechy makro- i mikroskopowe grzybów, ważne w ich identyfikacji.

Rozdział 8 analizuje dynamiczne funkcjonowanie układu „żywiciel-grzyb” na różnych poziomach morfologicznych i fizjologicznych, wskazuje na czynniki determinujące patogeniczność oraz inicjujące reakcje nadwrażliwości.

Rozdziały 9 do 15 omawiają kolejno: grzybice jamy ustnej, grzybice układu trawiennego, grzybice układu oddechowego, grzybice narządów płciowych i moczowych, wybrane postacie grzybic wieloogniskowych i uogólnionych (aspergiloza, blastomikoza, hialohyfumikoza, histoplazmoza, kandydo-

za, kokcydioidomikoza, kryptokokoza, mukormikoza, parakokcydioidoza, penicyloza, pneumocytoza, rynosporydioza, sporotrychoza), grzybice ucha oraz grzybice skóry i paznokci.

Rozdział 16 daje praktyczne wskazówki czym i jak leczyć grzybice oraz wyjaśnia, na czym polega farmakodynamika najczęściej stosowanych antybiotyków i chemioterapeutyków przeciwgrzybiczych.

Bardzo ważny jest Rozdział 17 „Zestawienie gatunków grzybów chorobotwórczych w nowym układzie systematycznym” — podano w nim nazwy stadiów doskonałych i niedoskonałych potencjalnych antropopatogenów. Zestawienie to uzmysławia, jak liczne grzyby wykazują właściwości chorobotwórcze w stosunku do człowieka i jak odległe są ich stanowiska systematyczne.

Bez wątpienia jest to jedna z najważniejszych pozycji naukowo-dydaktycznych na polskim rynku wydawniczym, jedyna w swoim rodzaju, wypełniająca lukę, jaka powstała od ukazania się opracowania Z. Kowszyk-Gindifer i W. Sobiczewskiego „Grzybice i sposoby ich zwalczania” w 1986 roku.

„Mikologia medyczna” to pozycja interesująca, wartościowa, zasługująca na najwyższe wyróżnienie.

*Maria Dynowska
Katedra Mikologii
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*